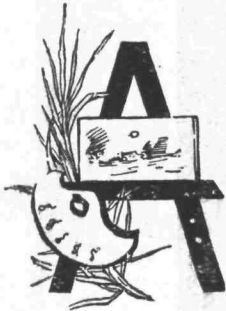

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Η ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΠΟ την Γαλλίαν ἀγγεγέληθ' ὀθάνατος τοῦ μεγάλου στρατιωτικοῦ τῆς ζωγράφου, τοῦ Ντετάιγ. Τὰς ἡμέρας αὐτὰς τοῦ πολέμου, ὅπου τέσσαρα Βαλκανικὰ κράτη ἔδωσαν μετὰ τὸ αἷμά των ὅλην εἰς τεράστια μουσεῖα πολεμικῶν πινάκων, ἕνας τέτοιος θάνατος ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν. Ὁ στρατιωτικὸς ζωγράφος κάμνει τὴν καλλιτεχνικὴν ἱστορίαν τοῦ πολέμου. Ἡ ἱστορία αὐτὴ δὲν εἶνε ποσῶς ἀτίμητος, εἶνε πλέον ἢ ἀπαραιτήτος, εἶνε ἢ ψυχὴ τῆς ἄλλης ἱστορίας. Ποία σελίς, ποῖον ἔγγραφο, μπορεῖ νὰ μῆς δώσῃ ἰδέαν μῆς ἐφόδου, μῆς ἀμύνης, μῆς συρράξεως, μῆς αἰματοχυσίας, ἐνὸς θριάμβου, ὅσον ὁ πολεμικὸς πίναξ; Διὰ τοῦτο οἱ στρατιωτικοὶ ζωγράφοι, ἀληθινοὶ ἐργάται τοῦ ναπιοναλισμοῦ καὶ ψάλται τῆς φυλῆς, ἔτυχον πάντοτε ἰδιαιτέρων τιμῶν ἀπὸ τὰ κράτη. Ὁ Ντετάιγ εἶχε φθάσει εἰς τὴν κορυφαίαν τιμὴν νὰ ἦνε μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Καλῶν Τεχνῶν. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν φήμην του, αὐτὴ πρὸ πολλοῦ εἶχε περάσει τὰ σύνορα τῆς Γαλλίας καὶ ἔτρεχεν εἰς τὸν κόσμον. Μολονότι δὲ ἡ Γαλλία, ἔθνος πολεμικόν, ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ζωγραφικῆς ἐξοχότητος, καὶ τὸ στρατιωτικόν τῆς Μουσείου τῶν Βερσαλλίων βρῖθει πολεμικῶν ἀριστουργημάτων. Ὁ Ντετάιγ δὲν ἦτο ὁ κατώτερος τῶν πολεμικῶν τῆς ζωγράφου. Ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν τεσσαρακοναετιάν μετὰ τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον τὴν γεμίζει μετὰ τὴν ἀνάπημά του αὐτὸς ὁ στρατιωτικὸς ζωγράφος μετὰ γιγαντιαίους πίνακας μαχῶν καὶ ἀποθεώσεων τοῦ Γαλλικοῦ μένου. Εἰς ὅλον τὸν κόσμον κυκλοφορεῖ τὸ «Ὀνειρον» τοῦ Ντετάιγ, πολεμικὴ εἰκὼν ἢ ὁποία ἐάν δὲν εἶνε ἀπὸ τὰς πρώτας του, εἶνε ἀπὸ τὰς πλέον ἐμπνευσμένας καὶ γενικὰς. Μέσα εἰς τὴν νύκτα ὁ Γαλλικὸς στρατός, κατάκοπος, τυλιγμένος εἰς τῆς κουβέρτες του κοιμᾷται, ἐνῶ εἰς τὸν ὀρίζοντα θαυμασιὰ σκηνὴ θριάμβου διαγράφεται. Εἶνε ὁ θρίαμβος, τὸ ὄνειρον τῶν κοιμωμένων στρατιωτῶν, τὸ ὅποιον νανορίζει: τὸν σκληρόν των ὕπνον καὶ μεταβάλλει τὸ ἄγριον ἔδαφος εἰς στρῶμα ρόδων. Ἀλλὰ ὁ Ντετάιγ δὲν ἠρκέσθη εἰς πέντε ἢ δέκα ἔργα. Γαλλικῆς ράτσας καλλιτέχνης εἶνε αὐτὸς ἐντὸς τῶν ἐξήντα καὶ τεσπάρων ἐτῶν τῆς ζωῆς του κολοσσαίαν ποσότητα πινάκων, ἐξωγράφιτε κινητοποιήσεις, μάχας, πορείας, ἐπανατάξεις, καὶ δὲν ὑπῆρχε Σαλόν, τελευταίως ἀκόμη, ἀπὸ τὸ ὅποιον νὰ λείπῃ. Ἀκαδημαϊκός, ὑπερβολικῶς ἀκριβῆς εἰς τὴν ζωγραφικὴν του, εἶχε ἐν τούτοις τὸ δῶρον τοῦ χρώματος, τῆς κινήσεως, τερραστίαν ἔγνοιαν τοῦ συμπλέγματος.

Ἡ στρατιωτικὴ ζωγραφικὴ εἶνε δύσκολος. Ὁ ζωγράφος τοῦ πολέμου πρέπει νὰ παίξῃ εἰς τὰ δάκτυλά του τὴν σύνθεσιν, τὴν κίνησιν, τὰς ὁμάδας καὶ ἕνα ἀπὸ τὰ δυσκολώτερα ὄντα ποῦ μετέχουν εἰς κάθε πόλεμον, τὸ ἄλλο. Ἡ Ἑλλάς μετὰ τὸν ἔνδο-

ξον πολεμὸν τῆς θᾶ ἀποκτήσῃ πολεμικοὺς πίνακας. Εἰς τὴν καλλιτεχνίαν καὶ τὴν φιλολογίαν δὲν ἐφάνη πολὺ φιλόξενον τὸ ἐπιτελεῖον... Ἐν τούτοις ὁ μόνος ἀτχοληθεὶς μέχρι τοῦδε εἰς πολεμικὴν ζωγραφικὴν καλλιτέχνης μας, ὁ κ. Ροῦλός, κατώρθωσε νὰ παρακολουθήσῃ ὅλην τὴν Μακεδονικὴν ἐκστρατείαν μέχρι Θεσσαλονίκης, ἀποκομίσας ἀφθονώτατον ὕλικόν. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θὰ μῆς δώσῃ ἔργα ἄξια τῆς ἐποποιίας ποῦ εἶδε, τοῦ τάλαντου του καὶ ἐπὶ τέλους τῶν κόπων του. Διότι μετὰ πολλὰς θυσίας πληρώνει ἕνας καλλιτέχνης αὐτὸ τὸ τόλμημα. Ἡ κ. Ροῦλός ὄχι μόνον παρηκολούθησε τὰς μάχας πεζός, ἐκοιμήθη ὑπὸ βροχάς, ἐπεινάσε, ἀλλὰ καὶ μίαν στιγμὴν ποῦ ἐκάθητεν εἰς τὸ Σαραντάπορο νὰ σχεδιάσῃ δύο τουρκικὰς ὀβίδες ποῦ ἔσκασαν δίπλα του, παρ' ὀλίγον νὰ τὸν κάμουν νὰ πληρώτῃ τὸ στίσσο του ἀκριβὰ.

ΤΑΞΙΔΙΩΤΗΣ

Η ΝΙΚΗ

ΑΤΑ τὸν ἄγριον αὐτὸν πόλεμον συνέβη καὶ ἕν ποιητικὸν γεγονός.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ἑλληνικὸς στρατός διήρχετο τὰ σύνορα, οἱ ἀρχαιολόγοι οἱ ἐνεργοῦντες ἀνασκαφὰς εἰς τὴν ἱερὰν γῆν τῶν Δελφῶν ἀνεύρουν μίαν «Νίκην».

Γνωρίζω θεβαίως ὅτι ἡ λογικὴ εἶνε σήμερον τόσο ἰσχυρά, ὥστε δύναται νὰ ἀρχίσῃ ἡ μάχη χωρὶς νὰ γνωρίζωσιν οἱ ἐκστρατεία πῶς ἔφαγον αἱ ἱεραὶ θρῖνιες, καὶ χωρὶς νὰ φονεύσωσιν ἕνα βουνὸν διὰ νὰ ἴδωσιν ἐάν τὰ ἐντόσθια του ἔχουσι χρῶμα εὐνοϊκόν διὰ τὴν ἔκβασιν αὐτῆς. Ἀλλ' οἱ οἰωνοὶ εἶνε οἰωνοὶ, καὶ εὐχαριστοῦσιν, ὅταν εἶνε καλοὶ, καὶ ἐκείνους ἀκόμη οἱ ὅποιοι δὲν τοὺς πιστεύουσιν. Οἱ ἐκ Δελφῶν χρησμοί, ἐρχόμενοι εἰς τοιαύτην στιγμὴν, προσλαμβάνουσιν ἱερὸν χαρακτῆρα, διότι καὶ ἄλλοτε ἔσωσαν τὴν πατρίδα. Ὅταν οἱ Μῆδοι διαβάνας τὸν Ἑλλήσποντον ὠδήγουν διὰ τῶν Θρακικῶν ἀκτῶν, καὶ διὰ θαλάσσης, πέντε ἑκατομμύρια ἀνδρῶν ἐναντίον τῆς μικρᾶς Ἀττικῆς, ὁ Θεμιστοκλῆς συνεδουλεθὴ τὴν Πυθίαν. Αὐτὴ ἀπήντησεν ὅτι ἡ σωτηρία ἦτο ὀπισθεν τῶν ἐυλίνων τειχῶν. Ἡ ἔκφρασις αὕτη ἐσήμαινε ὅτι ὁ ἀγὼν ἐδεῖ νὰ διεξαχθῇ κατὰ θάλασσαν. Οὕτω παρεσκευάσθη ἡ νίκη τῆς Σαλαμίως. Ὁ πραγματικὸς νικητὴς τοῦ Ξερέου ἦτο ὁ Ἀπόλλων. Καὶ ἦδη ὅτε εἰς νέους κινδύνους ἀπετεύθη ἡ Ἑλλάς, ὀμιλεῖ ἐκ νέου ὁ Θεὸς τῶν χρησμῶν καὶ ὑπόσχεται τὴν νίκην.

Καὶ ἐκράτησε τὸν λόγον του.

Ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι οἱ Θεοὶ δὲν ἐξέλιπον. Ἐγκατέλειψαν μόνον τὴν ἀνθρωπίνην μορφήν, ἦν ἐπ' ὀλίγον χρόνον ἐτήρησαν, καὶ ἐγένοντο ὅπως καὶ ἄλλοτε, «ἡ ἀθάνατος τῶν πραγμάτων ψυχὴ».

Ὅταν μᾶς ἐξηγγέλετο, ὅτι ὁ Ἀπόλλων χρησμοδοτεῖ ἐκ νέου, ἐμειδιῶμεν μὲν, μετὰ τὸ ἀνηκόν. ὁμως σέβας πάντοτε. Κατὰ βάθος δὲν ἐξεπλάγημεν καὶ

πολύ. *Όσω δὲ περισσότερο ἐξετάζουμεν τὸ ζήτημα εὐρίσκομεν ὅτι οἱ Θεοὶ ἐνήργησαν διὰ τρόπου σεμινοῦ καὶ ὤραιο. Ὡδήγησαν τὴν σκαπάνην τῶν ἐργατῶν πρὸς ἀρχαίαν Νίκην, κεκρυμμένην ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς. Ἄλλ' ἔλαι αἱ νίκαι δὲν ἔρχονται οὕτω; ἡ Νίκη δὲν ἵπταται εἰς τὸν αἰθέρα. Εἶνε μία μικρὰ θεότης, λαξευθεῖσα ὑπὸ τῶν ἀρχαίων. Ὑπομονητικὴ καὶ μακρὰ ἔργασίαν τὴν παρεσκεύασε διὰ νὰ στηθῆ εἰς ἐνδοξὸν βᾶθρον. Τὰ ἀτρόνοτά ἐμὲς τῆς ἱστορίας τὴν ἔθαψαν εἰς τὴν γῆν. Μένει ἐκεῖ, καὶ κεκρυμμένη ἀναμένει «χρόνους καὶ καιρούς», διὰ νὰ ἀνατεῖλῃ ἡ προωρισμένη διὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς ἡμέρας.

Ἦλθεν ὅμως ἡ ὠρισμένη ἡμέρα ἡ ὥρα τῶν μαχῶν ἐσήμανε· καὶ ἡ Νίκη, ἡ ἀπ' αἰῶνων ἀναμένουσα τὴν χαρμόσυνον ἡμέραν, ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν γῆν. Ἡ γῆ ἀποδίδει εἰς τοὺς Ἕλληνας τὴν πολυτίμον παρακαταθήκην. Ἡ Νίκη αὕτη δὲν εἶνε οὔτε στρατηγῶν ἔργον, οὔτε τῶν στρατιωτῶν ἐμπόνημα, οὔτε τῶν περιστάσεων δημιουργημα.

—Ὑπῆρχε καὶ πρὶν φανερωθῆ. Τὴν ἐκαλλιτέχνησαν οἱ πρόγονοι, ἡ ἱερά γῆ τὴν ἐκρυσεν ἐπὶ αἰῶνας, καὶ τῆς πατρίδος τὸ ἔδαφος, ἡνοίξεν εἰς τὴν ἀριόζουσαν ὥραν, καὶ τὴν παρέδωκεν εἰς τοὺς κληρονόμους τῶν ἐργασαμένων αὐτήν. Ἡ Πατρίς τὴν ἐδώρησεν εἰς τὰ τέκνα τῆς. Ἴδου λοιπὸν τὴν ἐξῆγγειλεν ὁ Δελφικὸς Ἀπέλλων. Ὁ χρησμός ἐπήλθευσεν, ὅπως ὁ τῶν ἑυλίτων τειχῶν καὶ πληρέστερόν ἐστι. Δὲν οἱ Ἕλληνες ἐνίκησαν καὶ κατὰ ἑξῆράν καὶ κατὰ θάλασσαν.

ΕΡΡΙΚΟΣ ΜΠΙΝΤΟΥ

Ἡ κυρία Σκῶτ καὶ ὁ υἱὸς της

Ὁ πλοίαρχος Σκῶτ, ὁ ἀτρόμητος Ἴγγλος ἐρευνητῆς τοῦ Νοτίου Πόλου, ὁ μετὰ τύσης ψυχραιμίας προεπιπῶν τὸν θάνατον ἑαυτοῦ καὶ τῶν συντρόφων του, ἐν τῷ ἱστορικῷ καταστάντι ἡμερολογίῳ του, ἦτο καλλιτέχνης.

Ἡ μικρὰ φίλη του Ἐλση Στοκχάουζ, ὡς ὅλα τὰ παιδιά ἐπεθύμει νὰ γνωρίξῃ «σ' ἡν τὴν ἦτο ὁ Νότιος Πόλος». Ὁ πλοίαρχος Σκῶτ, μετὰ ψυχρὴν παιδίον, ἐπῆρε τὸ μολύβι καὶ ἐξωγράφισεν ἐκ τοῦ προχείρου, τὸ πλοῖον του «Τέρρα Νόβα», καταπλέον εἰς τὸν Νότιον Πόλον καὶ ἐπευφήμασεν ἀπὸ μίαν φώκην καὶ ἓνα πεγκουῖνον!

Ὁ Σκῶτ ἦτο οὐ μόνον καλλιτέχνης, ἀλλὰ καὶ ἀνῆκεν εἰς ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς καλλιτεχνίας, ὅπερ θέλγει δι' ὀλίγων μὲν καὶ βιαστικῶν, ἀλλὰ δυνατῶν γραμμῶν. Ἦτο γελοιογράφος.

Ἀφ' ἐτέρου, ἡ σύζυγος του, ἡ ἐξ ἴσου πρὸς αὐτὸν ἥρωϊς, —ἀφοῦ τὸν ἀφήκε νὰ μεταβῆ εἰς τὸν Πόλον ἐκ δευτέρου, τῷ 1910, —εἶνε ἐπίσης καλλιτέχνης. Πρὶν ἢ νυμφευθῆ τὸν ἐνδοξόν, ἀλλ' ἀτυχή ἐξερευνητήν, ὡς Μίς Κάθλιν Μπρούς, ἦτο γλύπτρια, χρηματίσασα μαθήτρια τοῦ περιφήμου Γάλλου Ροντέν. Ἀλλὰ καὶ νυμφευθεῖσα ἐξηκολούθει ν' ἀσχολῆται εἰς τὴν θείαν τέχνην τοῦ Φειδίου καὶ τοῦ Πραξιτέλους. Ἡ ἐν Buchingham Palace Road οἰκία της εἶνε πλήρης ἔργων τῶν χειρῶν της. Εἰς τὴν γλυπτικὴν εὐρίσκει ἀνακούφισιν τῶν δεινῶν τῆς μονώσεως. Καὶ διὰ τοῦτο μέγα μέρος τῆς ἡμέρας διήρχετο ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ της, ἐν συντροφίᾳ τοῦ τριετοῦς ἡδὴ υἱοῦ της Πέτρου, τοῦ μικροῦ ὀρφανοῦ ὅστις δὲν ἐπρόφθασε νὰ γνωρίσῃ τὸν ἐνδοξὸν πατέρα του.

Δὲν λέγω ὅτι πάντες οἱ ἥρωες εἶνε καλλιτέχναι. Ἀλλὰ δὲν διστάζω νὰ ἐκφράσω τὴν γνώμην, ὅτι ὅλοι οἱ καλλιτέχναι εἶνε ἥρωες.

Ἄλλως τε, τὸ ὅτι πάντες ἐπιμένουσιν εἰς τὸ πλήρες πικριῶν ἔργον των, εἶνε ὄχι μικρὸς ἥρωϊσμός.

Λονδῶν

Ι. Π. ΧΡΥΣΑΝΘΟΠΟΥΛΟΣ

ἩΡΩΪΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΑ

ΤΑΝ ἔζων ἐν Ἀθήναις, ἐσυνείθισα νὰ συναναστρέφομαι καλλιτέχνας κατὰ προτίμησιν, καλλιτέχνας πάσης τάξεως καὶ παντὸς εἶδους, ζωγράφους, γλύπτας, ἀρχιτέκτονας, ἠθοποιούς, μουσικούς, διδασκάλους τῆς ἀπαγγελίας...

Καὶ τοὺς ἡγάπων καὶ τοὺς ἐξετίμων· διότι ἦσαν ἀξιοὶ ἀγάπης καὶ ἐκτιμήσεως. Τὸ μόνον ἐλάττωμά των ἦτο ὀλίγη καυχησιολογία —ἀχ! ποῖος ψεύτης τὴν δόξαν μισεῖ!... Κατὰ τὰ ἄλλα, ἀγαθώτατοι ἄνθρωποι.

Οὐδεὶς Ἕλλην καλλιτέχνης ἔκλεψεν, οὐδ' ἐτραυμάτισε κἄν ποτε. Ὅταν δὲ τὸ Κράτος, ἡ φιλανθρωπικὸν τι ἴδρυμα, εἶχον ἀνάγκην χρηματικῆς βοήθειας, αὐτοὶ οἱ πτωχοὶ καλλιτέχναι πάντοτε προσέφεραν δωρεὰν τὰς γνώσεις των καὶ τὴν ἐργασίαν των.

Καὶ πάντοτε ἀπέθανον πτωχοί, πλὴν μειδιῶντες καὶ εὐχαριστημένοι, ὡς ἥρωες.